

BÖLÜM 4

TÜRKİYEDE ANESTEZİ TEKNİKERİ EĞİTİMİ

Bedrettin ÇINPOLAT¹

GİRİŞ

Türkiye’de hekim dışı anestezi çalışanlarının eğitim süreci ile ilgili yeterli bilgi ve kaynağa sahip olduğumuzu söylemek güçtür. Ancak; resmî gazete arşivlerinden, sağlık eğitiminin gelişimi ile ilgili yapılan araştırmalardan ve yakın dönemi yaşamış olan hekim dışı anestezi çalışanlarının anlattıklarından bazı önemli bilgilere ulaşılırken 1980 sonrası için ise özellikle Yükseköğretim Kurumu (YÖK), Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM), Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Sağlık Bakanlığı (SB) yayınlarından somut veriler sağlamak mümkün olmaktadır (1).

Kitabın bu bölümünde Türkiye’de hekim dışı anestezi çalışanlarının eğitim süreciyle ilgili çeşitli kaynaklardan edinilen bilgiler toplanarak kayda geçirilmesi amaçlanmıştır.

TÜRKİYE’DE SAĞLIK EĞİTİMİNDEKİ GELİŞMELER VE SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULLARI

Türkiye tarihinde hekimlik, diş hekimliği ve eczacılık dışında sağlık personeli eğitiminin ilk olarak hemşirelik, ebelik ve sağlık memurluğu alanlarında verildiğini söylemek mümkündür. 1911

Trablusgarp ve 1912 Balkan Savaşları’nda hasta ve yaralı bakımlarının yetersizliğinden kaynaklı yaşanan sıkıntıların ardından askeri hekim olan Besim Ömer Paşa hasta bakımının önemini dile getirmiş onun önerisiyle ve Hilal-i Ahmer (Kızılay) Derneği aracılığı ile 6 ay kadar süren Gönüllü Hastabakıcılık Kursları düzenlenmiştir. Daha sonra Çanakkale Savaşı’nda, I. Dünya Savaşında birçok cephede ve Sakarya Meydan Muharebesinde yaralanan askerlerin bakımında bu kurslarda eğitim alan kadınlar önemli görev almışlardır. 1920 yılında Dâhiliye Nezareti (İç İşleri Bakanlığı)’ne bağlı Sıhhiye Umum Müdürlüğü (Sağlık Genel Müdürlüğü) tarafından ebe ihtiyacını karşılamak amacıyla açılan Hilal-i Ahmer Ebelik Mektebi bünyesinde ilkokul mezunu kız öğrencilere iki yıl yatılı eğitim verilmeye başlanmıştır. Aynı yıl İstanbul’da Amiral Mark L. Bristol tarafından kurulan Amerikan Hastanesi bünyesinde eğitim süresi 2 yıl 6 ay olan Hastabakıcı Kursu açılmıştır. Cumhuriyetin ilanıyla tüm alanlarda olduğu gibi sağlık eğitimi alanında da önemli atılımlar gerçekleştirilmiştir. 1924 yılında İstanbul’da ve Sivas’ta iki yıllık yatılı eğitim verilen Küçük Sıhhiye Memurları Mektebi açılmış ve mezun

¹ Öğr. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, bedrettin.cinpolat@gop.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-3325-1522

üniversiteleri arasında ise değişiklik göstermektedir. Devlet üniversitelerinde anestezi ön lisans programına yerleşen toplam 2.879 kişiden 1.127 tanesi (%39,14) temelde sağlık eğitimi verilen bir ortaöğretimden mezundur. Bu oran vakıf üniversitelerinde ise çok daha düşük olup bu üniversitelere yerleşen toplam 4.142 öğrenciden 973 tanesi (%23,49) sağlık eğitimi verilen bir ortaöğretimden mezundur (20). Netice itibariyle son yıllarda anestezi eğitimi alarak mezun olan öğrencilerin büyük çoğunluğu (%70,09) sadece iki yıl kadar alınan bir anestezi eğitiminden sonra sahaya çıkmaktadır. Anestezi uygulamalarının tehlikeli ve risk taşıyan girişimler olması, bu uygulamalarda komplike araç-gereç ve farmakolojiklerin kullanılması, cerrahi girişim öncesi, cerrahi girişim sırası ve cerrahi girişim sonrası önemli rol üstlenen hekim dışı anestezi çalışanları için verilen 2 yıllık bir eğitim yetmemekte olup sağlıkla ilgili temel derslerin okutulduğu sağlık meslek lisesi mezunlarının anestezi ön lisans eğitimi almaları daha uygun görünmektedir (21). SML hariç diğer liselerden de öğrenci alınacaksa yeterli düzeyde ve kalitede verilebilmesi için eğitimin 6. düzeye (lisans) çıkarılması uygundur. Ya da Bologna sürecine dahil bir çok ülkede lisans düzeyinde verilen hemşirelik eğitimi sonrası verilen anestezi, yoğun bakım, diyaliz, travma, ameliyathane hemşireliklerinde olduğu gibi ülkemizde de anestezi eğitiminin hemşirelik lisans eğitimi sonrası verilmesi uygun olacaktır.

KAYNAKLAR

1. Çinpolat, B. (2020). Türkiye’de Düünden Bugüne Hekim Dışı Anestezi Çalışanlarının Eğitimi. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 18 (2) , 73-88.
2. Özcan, C. (2011). “Türkiye’de Sağlık Teknikerliği Ön Lisans Eğitiminin Standardizasyonu”, *Sağlık ve Toplum Dergisi*, Sayı: 2, 3-8.
3. Türk Kızılay Derneği Genel Merkezi. (1975). Kızılay Hemşireleri insanlık Hizmetinde 50’nci Yıl: Kızılay Özel Hemşirelik Koleji 1925-1975. Ankara: Doğu Matbaası.
4. Ökdem, Ş., Abbasoğlu, A., ve Doğan, N. (2000). Hemşirelik Tarihi, Eğitimi ve Gelişimi. Ankara Üniversitesi Dikimevi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Yıllığı, 1(1), 5-11.
5. Ergöl, Ş. (2011). Türkiye’de Yükseköğretimde Hemşirelik Eğitimi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 152-155.
6. Sipahioğlu, S. (2016). Meslek Yüksekokullarında Sağlık Programlarının Tercih Nedenleri. *Journal of Medical Education and Informatics*, (1), 2-10.
7. Korkmaz, H. (2011). Meslekleşme ve Ülkemizde Hemşirelik. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 59-67.
8. Hızal, S. (2000). Neden Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları Kuruldu. Ankara Üniversitesi Dikimevi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Yıllığı, 1(1), 1-4.
9. Tuncer, S. (2013). Anestezi Teknikerleri Tarihçesi ve Röportajlar. *Anestezi Tek Bülten*, (3), 40-45.
10. Üresin, A. F. (2013). Anestezi Teknikerleri Tarihçesi ve Röportajlar. *Anestezi Tek Bülten*, (3), 40-45.
11. Özyurt, İ. (2019). Kişisel Söyleşi. Mart 2019, İstanbul.
12. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi Yükseköğretim istatistikleri. <https://istatistik.yok.gov.tr/> (Erişim Tarihi:08.01.2019).
13. Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM). (1985-2018). Yükseköğretim Öğrenci Kontenjanları, Ankara: ÖSYM Yayınları.
14. Açıkgöz, Ö. (2012). Sağlık Meslek Liselerinin Geçmiş ve Mevcut Durumu. M. Nalbant, Uluslararası Katılımlı Sağlık Eğitimi Kongresi Kongre Bildiri Kitabı, 184-185. İstanbul: Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu.
15. Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu. (2002). Mesleki ve Teknik Eğitimde Orta ve Yükseköğretim Kurumları Arasında Program Bütünlüğünün ve Devamlılığının Sağlanması (Sınavsız Geçiş) Bilgi Kılavuzu. http://www.osym.gov.tr/Eklenti/1214_snavsizpdf.pdf (Erişim Tarihi: 10.02.2019).
16. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi. <http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=20> (Erişim Tarihi: 01.02.2022).
17. Altınbaş Üniversitesi SHMYO Anestezi Programı Müfredatı. <https://ects.altinbas.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/0/4359/4171/932001>.(ErişimTarihi:01.02.2022).
18. Yükseköğretim Kalite Kurulu. <https://yokak.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 02.02.2022).
19. International Federation of Nurse Anesthetists (IFNA) <https://ifna.site/about-ifna/country-members-info/> (Erişim Tarihi: 02.02.2022).
20. <https://yokatlas.yok.gov.tr/onlisans-program.php?b=30172> (Erişim Tarihi: 02.02.2022).
21. Kepekçi, A. B. , Çinpolat, B. & Eren Bana, P. (2020). Anestezi Teknikerlerinin Eğitimi ile İlgili Anestezi ve Reanimasyon Uzmanlarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7 (4), 460-468.